

– організація зустрічей з батьками дітей, які беруть участь у шкільному цькуванні;

– консультації та тренінги на тему стилів виховання, сімейних конфліктів, психологічних особливостей дітей різного віку.

Можна використовувати в школі пам'ятку для батьків, розмістивши її на інформаційному стенді у фойє та на шкільному сайті. Вона повинна відповідати на запитання:

– що робити, якщо вашу дитину труять;

– як вчинити, якщо вам стало відомо про такий випадок у класі (ваша дитина – спостерігач);

– що робити, якщо дитина – призвідник булінгу.

У роботі педагога-психолога з профілактики булінгу важливе місце займає робота з певними учнями та з класом загалом. До кожного, хто навчається, необхідно знайти свій підхід, підтримувати і допомагати у важкі моменти життя, враховуючи особливості особистості. Педагог-психолог, реалізуючи профілактику булінгу серед тих, хто навчається, особливу увагу повинен приділяти корекції наявних соціальних девіацій, вибудову в класі доброзичливих, дружніх і довірчих відносин. Дуже важливо вибудувати під час спільної роботи у класному колективі відносини, засновані на взаємодопомозі та підтримці.

Отже, для створення безпечного психологічного середовища в освітній організації необхідно поєднати профілактичні заходи в єдину систему. В основному заходи при профілактиці булінгу в освітніх організаціях зводяться до формування певних установок в учнів, а також запровадження правил та норм, спрямованих проти булінгу.

Список використаних джерел

1. Лушпай Л. І. Шкільний булінг як різновид суспільної агресії. *Наукові записки [Нац. ун-ту «Острозька академія»]*. Сер. :Філологічна. 2013. Вип. 33. С. 85–88.

2. Падалка Л., & Смолянко Ю. Актуальні проблеми шкільного булінгу у загальноосвітній школі. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*, (May 27, 2022; Stockholm, Sweden), 2022. С. 118–119.

3. Суденко Ю. Превенція булінгу в освітньому середовищі. *Юридична психологія*, 2020. № 27.2. С. 41–47.

Олександр Сватенков

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант

Інститут педагогіки

Національної академії педагогічних наук України

м. Ніжин, Україна

КОМПЛЕКСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДИТЯЧОГО ЗАКЛАДУ ОЗДОРОВЛЕННЯ І ВІДПОЧИНКУ

У статті розкрито поняття та класифікація дитячих закладів оздоровлення і відпочинку. Визначено основні структурні блоки режиму дня. Представлено досвід використання комплексних форм організації дозвіллевої діяльності в умовах дитячих закладів оздоровлення і відпочинку.

Ключові слова: дитячий заклад оздоровлення і відпочинку, комплексні форми роботи, дозвілля.

Дитячий заклад оздоровлення і відпочинку – це складна система, успіх діяльності якої залежить від ефективної взаємодії багатьох елементів: матеріально-технічного забезпечення, педагогічного колективу, методичного супроводу тощо. Окрім того, у сучасних умовах робота таких закладів передбачає подолання численних ризиків, пов'язаних з пандемією COVID-19 та війною за незалежність України. Проте, запит суспільства на організацію безпечного, змістовного, цікавого та різноманітного відпочинку і оздоровлення дітей залишається на досить високому рівні. Саме тому, актуальним напрямом наукових пошуків є вивчення досвіду змістовного наповнення програми дитячого відпочинку, адаптація відомих організаційних форм роботи до нових умов, розробка та апробація інноваційних методів і форм роботи дитячих закладів оздоровлення і відпочинку.

Відповідно, метою статті є представлення систематизованого досвіду використання комплексних організаційних форм в роботі дитячого закладу оздоровлення і відпочинку.

Різним аспектам діяльності дитячого закладу оздоровлення та відпочинку присвячені численні праці українських дослідників, зокрема: О. Биковської, Р. Вайноли, А. Капської, О. Карпенко, Є. Коваленко, М. Наказного, Д. Пенішкевич, Ж. Петрочко, В. Солової, Г. Чернишової, Н. Яковець та ін.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про оздоровлення і відпочинок дітей», ДЗОВ – це «постійно або тимчасово діючий, спеціально організований або пристосований заклад, призначений для оздоровлення, відпочинку, розвитку дітей, що має визначене місце розташування, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та технології для надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітей відповідно до державних соціальних стандартів надання послуг з оздоровлення та відпочинку» [1].

Усі вони поділяються на дві великі групи, а саме: заклади оздоровлення і заклади відпочинку [Там же]. До перших належать: дитячий заклад санаторного типу, дитячий центр (наприклад, «Артек», «Молода гвардія»), а також позаміський заклад оздоровлення та відпочинку (переважна більшість таборів в Україні).

До закладів відпочинку належать: табір з денним перебуванням (наприклад, пришкільний майданчик у закладах середньої освіти), дитячий заклад праці та відпочинку, а також наметове містечко.

Проте, у даній класифікації відсутній ще один тип таборів – так звані, «проектні» табори. Тобто дитячі заклади оздоровлення і відпочинку, які юридично не є таборами, але за організаційною структурою, матеріально-технічною базою та змістом роботи фактично є ними. Вони можуть бути і закладами відпочинку, і закладами оздоровлення, в залежності від бази, на якій розташовуються.

Однією з важливих умов, що забезпечує успішне розв'язання завдань організації змістовного дозвілля в умовах будь-яких дитячих закладів оздоровлення і відпочинку, є правильна організація режиму дня, що передбачає раціональний поділ протягом доби видів діяльності дітей. У структурі дня виокремлюються три блоки: перша половина дня, друга та вечір. Відповідно до цих блоків основні види діяльності доцільно групувати таким чином: у першій половині дня проводити освітню й трудову діяльність; у другій – спортивну та пізнавальну діяльність; у вечірньому блоці – дозвіллево-розважальну діяльність та вільне спілкування з однолітками і наставниками [2, с. 166-167].

Під час зазначених вище блоків можуть використовуватись різноманітні форми роботи, які за складністю побудови можна умовно поділити на три групи, а саме: прості (наприклад, бесіда); складні (наприклад, свято, концерт тощо); комплексні (тематичний день, тиждень, місяць тощо) [3]. Проте, якщо прості та складні виступають складовими частинами загальної дозвіллевої програми, то комплексні форми роботи є формоутворюючими компонентами, які визначають змістовне наповнення дня, періоду чи усієї таборової зміни.

Далі представимо досвід реалізації деяких комплексних форм роботи у «Дитячому таборі Зефір», зокрема, «День переполох», «Велика економічна гра», «Зміна-змагання». Зазначимо, що представлений нижче досвід може бути використаний у таборах з чисельністю не більше 80 дітей на одній зміні. В усіх інших випадках представлені ідеї потребують корекції та адаптації до умов конкретного закладу оздоровлення і відпочинку.

З метою розширення кола соціальних контактів та підвищення адаптаційного потенціалу дитини в останні дні основного періоду таборової зміни може бути реалізована така комплексна форма роботи як «День переполох». Її зміст полягає у повному перерозподілі дітей на нові команди (загони), з новими вожатими, випадковим чином без врахування вікового чи інших критеріїв. Таким чином, діти проживають один день у таборі у новій групі, з іншим вожатим (педагогом-організатором, виховником, наставником і т.п.).

Як ми вже зазначали вище, дану форму роботи можна використовувати в останні дні основного періоду зміни, коли дитина вже адаптована до умов побуту, спілкування, взаємодії, ознайомена та прийняла правила та принципи організації життєдіяльності у дитячому закладі оздоровлення і відпочинку, адже лише за цих умов «День переполох» стане джерелом нового досвіду, а не тривоги і переживань.

З метою уникнення непорозумінь та підтримки довірливих взаєностосунків між батьками й дитячим закладом оздоровлення і відпочинку важливо перед проведенням даної форми роботи попередити батьків дітей про це через засоби зворотного зв'язку (групи у месенджерах, соціальні мережі тощо).

Важливою умовою успішного застосування даної комплексної форми роботи є формулювання мети, досягненню якої буде підпорядковано діяльність нової команди. Наприклад, підготовка невеличкої презентації чи творчої постановки, які діти презентують під час вечірнього блоку путівки дня.

«Велика економічна гра» – це традиційна комплексна форма роботи у багатьох закладах оздоровлення і відпочинку. Проте, ми своїй роботі запровадили кілька важливих правил, які сприяють досягненню її основної мети – розвитку елементарних уявлень про економічну систему країни. Зокрема, по-перше, гра триває протягом усієї таборової зміни у визначені години дня. У нашому досвіді – це 2-3 години у першій половині дня. Відповідно, «Велика економічна гра» виступає формоутворюючим фактором для зміни загалом.

По-друге, ігрова валюта може бути зароблена лише в процесі гри і не може використовуватись як засіб заохочення чи мотивації дітей. Тобто, «гроші» діти можуть заробити лише працюючи на «державних» роботах (наприклад, у банку, магазині, газеті, поліції тощо), здійснюючі діяльність в межах «власного бізнесу» або шляхом накопичення на депозитних рахунках у банку.

Мотивацією участі дітей у грі є можливість витратити ігрову валюту в магазині протягом зміни чи на аукціоні по завершенні гри. У магазині дітям пропонуються канцтовари чи різноманітні смаколики, а на аукціоні вони можуть придбати цінні речі – сувенірну продукцію табору (футболки, рюкзаки, кепки та ін. з логотипом).

«Зміна-змагання» – це комплексна форма роботи, яка визначає зміст відпочинку дітей протягом усієї зміни у дитячому закладі оздоровлення і відпочинку, адже за кожен захід дитина отримує бали в індивідуальний рейтинг та приносить залікові пункти у загальну скарбничку команди. Відповідно, результати гри підсумовуються в індивідуальному та командному заліках для різних вікових груп. Саме тому, до плану-сітки зміни включена максимальна кількість змагань (футбол, волейбол, настільний теніс, шахи, шашки, навіть, гра «Монополія» та ін.) та конкурсів: від найчистішої кімнати до танцювальних конкурсних програм.

Важливою умовою успішності використання даної комплексної форми роботи у дитячому закладі оздоровлення і відпочинку є публічність: поточні та фінальні результати мають бути доступні для перегляду дітьми у будь-який момент. Саме тому, у нашому досвіді ми використовуємо для фіксування та підрахунку набраних балів такий онлайн інструмент як Google-таблиці. Також, враховуючи зазвичай різну кількість дітей у командах, для визначення переможців у командному заліку

використовується не сума балів, які набрали усі діти, а середнє арифметичне.

Також, великий вплив на хід реалізації даної форми роботи має поінформованість дітей про призи та подарунки, які вони можуть отримати за її результатами. Зокрема, в індивідуальному заліку – це кубки, медалі та грамоти; у командному – барбекю, піцца, кінозал, екскурсія та ін.

Підсумовуючи усе вищесказане, можемо сказати, що комплексні форми роботи в діяльності дитячих закладів оздоровлення і відпочинку можуть використовуватись не лише для урізноманітнення програми роботи та наповнення її новими цілями, а й для генерації нових тематик змін, загалом.

Список використаних джерел

1. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 04.09.2008 № 375-VI. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17> (дата звернення 15.05.2023).
2. Соціальна педагогіка. [5-те вид. перероб. та доп. Підручник.] / За ред. Капської А. Й. – К.: Центр учбової літератури, 2011 – 488 с.
3. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / За заг. ред. І.Д.Зверєвої. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.

Ольга Сергієнко
студентка,

Горлівський інститут іноземних мов.
Науковий керівник – доцент Дроздова Д.С.
м. Дніпро, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ВИЇХАЛИ ІЗ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ

Розв'язана війна в Україні торкнулася і людей, які опинилися в зоні бойових дій або в окупації, і жителів тилу, і переселенців, і тих, хто виїхав за кордон. Постійні перевтома, тривожність та довгостроковий стрес виснажують організм, шкодять фізичному стану, можуть стати тригером депресії, посттравматичного синдрому та інших порушень психіки, скоротити тривалість життя.

Ключові слова: стрес, тривога, дистрес, депресія, ПТСР.

Предметом досліджень багатьох науковців є розгляд особливостей психічних станів особистості в стресових та екстремальних ситуаціях (Л. Балабанова, О. Думбрава, О. Кокун, О. Тімченко, Т. Титаренко), напрями психологічної допомоги та збереження їх психологічного здоров'я (Н. Гуцуляк, В. Климчук, О. Сафін, О. Хміляр), вплив наслідків БС та шляхи його мінімізації (Н. Агаєв, М. Корольчук, Т. Ларіна, Н. Лозинська, С.